

פרשת שמיני

משך חכמה ויקרא פרק י' פסוק ג

(ג) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד. פירוש, כי מיתתם היה הכרחי עבור 'שכל האומר הקדוש ברוך הוא ותרונו הוא - יותרו מעוהי' (בבא קמא נ, א). דישראל חטאו בעגל ונצלו עדים (שמות לג, ו), והוסר הענן ובטלה כל מעלתם. ואחרי תפילת משה והבאתם זהב למשכן, חזרו ענני כבוד, ושכינה שורה ביניהם, והקימו כהנים ולויים, ואש יצאה מן השמים. אם כן יאמר ישראל: הקדוש ברוך הוא נח לרצות וכרגע חיש קל יתנחם על הרעה והקב"ה ותרונו הוא. לכן היה צריך להראות כי לא מחשבותם מחשבות השי"ת, ולהראות בענין קל מאוד אשר ביום חתונתו, והוקמו לכהנים לשרת בבית ה', עבור דבר אחד אשר לא צוה נשרפו לפני ה', ולהראות כמה גדול כחה של עבירה, והקב"ה יחשוב במאזני צדק ומשפט על עון קל. וזה שאמר "בקרובי אקדש" ואז "על פני כל העם אכבד" - אראה כבודי לישראל. אבל לולא זה לא אוכל להראות כבודי לבני ישראל למען לא ידמו כי בן אדם הוא ונושא פשע בלי משפט - חלילה מא - לקי משפט לא יעשה משפט! וכיון שהגיד לו שזה סבה להשראת השכינה בישראל - "וידם אהרן". וזה שאמר "ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'", כי בגללם נשרפו עבור חטא העגל ובסבתו.

ובמדרש ויקהל (שמות רבה מח, א): "טוב שם משמן טוב" (קהלת ז, א) - טוב היה שמותן של חנניה מישאל ועזריה משמן המשחה שנמשחו נדב ואביהוא וכו'. הענין, דעל ידי חנניה מישאל ועזריה היה קידוש השם גדול מאוד, עד דנפל נבוכדנצר ואמר "ברוך א - לה" (דניאל ג, כח), "וכל דירי ארעא כלה חשיבין" (שם ד, לב). ואמר זה ברגשות ובדביקות עצומה ובהתפשטות הגשמי ובהכנעה, עד כי אמרו חז"ל כי רצה לגנות ספר תהלים - שהדביקות חזקה אצלו למאוד - ובא מלאך וסטר על פיו. הענין שנתעורר כח תאוני ובלבל את שכלו והאביד התפעלותו ורגשתו הגדולה לא - לקים, וכמו שאמרו מלאך הממונה על התאוה במדרש רבה פרשת וישב על פסוק "ויט אליה" (בראשית מ, טז). וכן אמרו בחלק (סנהדרין צג, א): בשעה שיצאו חנניה מישאל ועזריה באו כל אומות העולם וטפחו על פניהם של ישראל, אמרו יש לכם א - לקי כזה (ואתם משתחיים לצלם)?! והיו יראים כל העולם מהשי"ת יראת הרוממות על טובו וחסדו ויכולתו לשדד הטבע. אבל בנדב ואביהוא היה נקדש במכובדי, והיה יראת העונש שחלו כל ישראל מפני השם לעבור על מצותו, דאף לבני פלטיין דיליה לא נסיב אפין, כל שכן לאחרני, ולכן "טוב שם משמן טוב".

ויותר בזה, דהאומנת אוכלת ושותה עבור הילד, ובכל זאת כוונתה לעצמה, שדברים הטובים לה אף שמזיק לחלבה, אוכלת. וכן להיפך אינה אוכלת. אבל האם האוכלת ושותה הוא רק לטובת הילד, שרק מה שלטובתו עושה. והשד הזה הוא צינור להוציא החלב אל היונק בלא שום נגיעה עצמית. ואצל השד, אם היה היונק משפיע עליו ודאי היה טוב להשד. ולכן אמרו: "שני שדיך" (שיר השירים ד, ה) - זה משה ואהרן (מדרש רבה שם), שלא כווננו מאומה לתועליותם ולא הרגישו בנפשם שום מעלה על חבריהם, רק היו כצינור המשפיע לחבירו לבד. לכן אמר משה (במדבר יא, כט) "מי יתן והיה כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם" - היינו שלא באמצעות משה, רק שיתן עליהם, והוא מקבל נבואתו באמצעותם, שלא חש רק לטובת ישראל. לא כן נדב ואביהוא, שבשעה שעלו להר היה משה נגש לבדו והם עלו עמו, וכל העם היו סביב להר, כתוב (שמות כד, יא) "ויחזו את הא - לקים ויאכלו וישתו". ובתרגום אונקלוס: והוון חדן כאילו אכלן ושתן. הוא כמו המינקת שרצונה לאכול בעצמה ולהשפיע, והיא נהנית במה שהיא משפיעה. ולכן אמר בויקרא רבה פרשת אחרי (פרשה כ, י): נטלו שלהם מהר סיני, שנאמר (שמות שם שם) "ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו", שהיו ראויים לשלוח בהם יד להכאה. רק שלא רצה לעררב שמחת בתו, שראו את עצמם שהיו גדולים מישראל ונהנו כהמינקת שאוכלת להניק, אבל נהנית בזה שהיא המשפיעה ומרגשת טובת עצמה. לכן נתקדש שם שמים על ידם באופן שהיו נפרדים מן הכלל, כיון שראו עצמם שהם נפרדים מן הכלל. לא כן חנניה מישאל ועזריה, 'שמה ראו שמסרו וכו', פירשו הקדמונים שהיה להם ללכת כמו דניאל, עיין תוספות פרק מקום שנהגו (פסחים) דף נג, ב. אם כן התכללו את עצמם בסכנת הצבור לקדש שמו יתברך לרבים ולאהבו על הבריות, זכו שנתקדש שם שמים על ידם במה שבאו לתוך הקהל חיים, וכמו שהם התחברו אל הסכנה כן על ידי חיבורם אל החיים נתקדש שם שמים, ודו"ק.